

miti, analizirati i prezentirati informacije nastale tijekom praktične provedbe gađanja ili borbene obuke, a također provesti brzu raščlambu za vrijeme i nakon vježbe.

Raspon opreme odgovara svakom ambijentu te uključuje stacionarne ili pokretne mete. U ponudi su mete za sustave naružanja većeg kalibra, podizači pješačkih meta za urbano osposobljavanje i blisku borbu i na laseru baziran automatizirani "prijatelj ili neprijatelj" sustav uzvraćanja paljbe.

Rješenje sustava za nadzor i ocjenjivanje može biti i stacionarno i prijenosno. Jednostavno je za korištenje. Sustav nadzora i alati u potpori imaju sposobnost za pripremu, praćenje i provedbu vježbi s bojevim gađanjem. Sustav može biti konfiguriran na tablete, računala, radio-uređaje ili kao grafička radna postaja strelišta.

Raspon pribora dizajniran je za povećanje realizma i vrijednosti obuke. Oprema uključuje termo panele, simulatore borbenih efekata, pirotehnička sredstva, bežični bodovni sustav, videosustav, metne siluete i senzore pokreta.

Pokretljivost i usklađenost djelovanja

Temeljni su parametri za uspjeh djelovanja pješačkih postrojbi na bojišnici njihova pokretljivost i usklađenost djelovanja, što podrazumijeva izvanrednu i neometanu komunikaciju i intuitivne procjene koje nastaju tijekom prilagođavanja novonastalim situacijama na bojištu.

Pouzdana međusobna komunikacija, identifikacija i ostali brojni parametri kojima se definira borbena spremnost i učinkovitost postrojbi na bojišnici, trebaju biti sjedinjeni u višenamjenskom strelištu (za više različitih oružja), koje treba imati sposobnost kreiranja različitih situacija na bojištu (pomoću različitih meta), različite vučne uređaje i metne podizачe (pored klasičnih položaja podizanje i spuštanje, trebaju imati sposobnost rotacije za 180 stupnjeva, kao i bočno podizanje tako da se mogu montirati na vrata i prozore). Upravljanje metnom situacijom treba biti višestruko, i to žičano i bežično pomoću različitih uređaja (laptop, tablet, ručni uređaj). Isto tako trebaju imati sposobnost registracije pogodaka i promašaja, računalnu obradu podataka za potrebe raščlambe nakon djelovanja, imitaciju zvučnih efekata bojišta kao i snimanje za potrebe raščlambe. ■

Od alata za samoobranu do gospodskog pomagala i natrag

Vještinu borbe kraćim štapom – la canne, osmislili su francuski oficiri i plemići u 18. st., koji su prvi i započeli tu vještinu koristiti u samoobrani. Štap je bio nadomjestak za mač, a sama vještina je bila slična mačevanju

David "Sensei" Stainko, prof. kineziologije

Vještina borbe štapom kao priručnim predmetom ima korijenje u prapovijesti čovječanstva. Štap je imao prednost nad kamenom jer se njime moglo poslužiti, kako za udaranje tako i za bacanje. U mnogim zemljama svijeta, spominjući borilačke vještine, redovito se spominju i borci vješti u borbi sa štapom (Indija, Kina, Japan, Kore-

ja, Europa, Amerika, Novi Zeland i dr.). Kratki štap kao priručni predmet koristio se od prapovijesti čovječanstva kao jedno od čovjekovih prvih priručnih sredstava za samoobranu, u početku od raznih životinja, a kasnije i za obranu od raznih napadača. S obzirom na njegovu dužinu imao je svoje prednosti pred upotrebom dugog štapa, prvenstveno jer ga je bilo lakše nositi kao i služiti se njime. Kratkim štapom kao sredstvom samoobrane koristili su se ljudi doslovno u svim zemljama svijeta.

Glavna prednost štapa u odnosu na druga oruđa bila je u jednostavnom rukovanju, brzoj primjeni istog u obrani od jednog ili više napadača, držanja protivnika

na određenoj distanci, kao i lakoj adaptaciji iz oruđa u oružje.

Iako je vještina borenja štapom bila poznata širom svijeta, kao borilačka vještina koja ima i svoj naziv, opstala je i ostavila svoje korijene u svega nekoliko zemalja svijeta.

Tako se, primjera radi, i u feudalnoj Engleskoj spretnost u rukovanju kratkim štapom također držala sastavnim dijelom obrazovanja mladog čovjeka. Negdje u vrijeme vojnih pohoda Karla Velikog (768. – 814.) u Europi seljaci su često koristili štap kao sredstvo za samoobranu. U drevnoj Grčkoj i Italiji borbe štapovima bile su više zastupljene kod pastira, iako su se još i stari Rimljani služili štapovima u borbi, sama vještina borbe štapom u narodu nije zaživjela.

Od križarskih pohoda

Borba štapom kao sredstvom za obranu od napadača počinje se pojavljivati u većem dijelu Europe negdje od vremena nakon 1096. godine, kada započinju prvi križarski pohodi (Prvi križarski rat). Također, nekako u isto to vrijeme u Engleskoj se počinju spominjati borbe štapom, tako da iz tog vremena potječe i legenda o borbi štapom između Robina Hooda (Longsdale) i Little Johna (vještina naziva - singelstik).

U 16. i 17. stoljeću dvoboji (borbe s mačem) kao način rješavanja sukoba bili su vrlo česti u Italiji, Njemačkoj i Engleskoj. Ipak zemlja u kojoj je bilo najviše dvoboja je zasigurno Francuska.

Povjesničari govore da je u dvobojima u Francuskoj od 1589. do 1607. godine poginulo više od 4000 ljudi, uglavnom iz oficirsko – aristokratskih krugova. Već je i tada bilo mnogo oficira koji su se koristili štapom kao sredstvom za samoobranu.

Iako je štap kao sredstvo samoobrane poznat još od antičkih vremena, tek negdje od 1700. godine počinje se širiti Europom (vještina je bila najcjenjenija u Engleskoj) kao borilačka vještina i počinje biti prihvaćena kao sredstvo samoobrane i to ne samo kod seljaka nego i u plemstvu. Tako je europsko plemstvo u Engleskoj, Francuskoj i Švicarskoj a nešto kasnije i u drugim dijelovima Europe kao na primjer Italiji, Španjolskoj i Portugalu, a nešto rjeđe u Njemačkoj, Skandinaviji te Rusiji, koristilo štap kao priručno sredstvo za samoobranu.

Borba štapom u Irskoj se zove bataire-

acht, dok se slična borba štapom u Španjolskoj zove juego del palo, u Portugalu jogu do pau, a u Venezueli juego dell garote. Također su poznate i borbe štapom u Engleskoj singelstik (cudgels) kao i vještina iz Berkshira quarterstaff.

Vještina la canne danas ima i svoj sportski karakter, pa se u mnogim zemljama svijeta organiziraju takmičenja u borbi štapom. Takmičar ima za cilj zadati dva udarca koja protivnik neće moći obraniti. Naziv za tu vještinu je canne de combat

Štap je postepeno tijekom vremena iz prvobitne svrhe i namjene samoobrane od eventualnog napadača, postao, možemo gotovo reći dio nošnje tadašnjeg plemstva, a nošenje štapa postaje gospodski (walking sticks). Običaj nošenja štapa, a kao određeni nadomjestak maču, zadržao se u plemstvu pojedinih zemalja Europe sve do sredine 19. stoljeća. a u nekim zemljama kao primjerice u Engleskoj i Francuskoj i do početka 20 stoljeća. Nošenje štapa bilo je također u modi i u nekim kolonijalnim državama kao na primjer u Americi, Kanadi, Meksiku i Brazilu. Iako su se mnogi plemići i gospoda toga vremena služili štapom u svrhu samoobrane, sama vještina borbe, kao dio nacionalne i tradicionalne vještine održala se do danas u svega nekoliko zemalja, a i to u prilično modificiranom i izmijenjenom obliku. Tako se na primjer u Engleskoj oko 1850 godine, vještina borbe štapom nazivala cudgelling, kao i back swording ili najčešće singelstik. Ta vještina borenja bila je uglavnom kao nadopuna i na neki način protuteža tadašnjem šaketanju odnosno boksu. Sama vještina borbe štapom u narodu nije zaživjela, i kasnije se vježbala uglavnom samo u policiji. U Engleskoj, vještina borbe štapom u to se vrijeme (oko 1900. godine) vježbala u nekim boksačkim klubovima ili kao dio obuke iz samoobrane (bartitsu), da bi vremenom malo po malo pala u zaborav.

Štap kao nadomjestak za mač

U Francuskoj oko 1800. godine, sa začetkom boraca vještine savate (francuski boks), ponovno se započinje vježbati i vještina borbe kraćim štapom koju su Francuzi nazvali la canne, a nešto stariju i dru-

gačiju vještinu borbe štapom (duži štap) nazvali su le batton.

Vještinu borbe kraćim štapom – la canne, osmislili su francuski oficiri i plemići (u 18. st.) koji su prvi i započeli tu vještinu koristiti u samoobrani. Štap je bio nadomjestak za mač, a sama vještina je bila slična mačevanju. Za razliku od vještine la canne, vještina borbe dužim štapom le batton potječe od seljaka (prvi su se tom vještinom služili seljaci pastiri, a istu vještinu u 17. stoljeću počinju primjenjivati u samoobrani i razni građani u mnogim gradovima Francuske).

Od godine 1817, kada je po prvi puta izvedena javna demonstracija vještine la canne u kazalištu Ville Lumiere (Paris), vještina se započinje vježbati i u francuskoj policiji u gradovima Toulousu i Parizu. U Parizu je policiju podučavao izvjesni majstor E. Vidoca.

Prvu knjigu o vještini la canne napisao je 1850. godine J. Le Boucher pod nazivom „Loze di Toulouse“. Kasnije su mnogi majstori iz borilačke vještine savate (francuski boks) upotpunili i sistematizirali vještinu borbe štapom - la canne. Među prvim majstorima koji su propagirali vještinu borbe štapom bili su E. Larribeau i C. Lecour.

Godine 1845., Charles Lecour (1808. – 1894.) je također napisao i prvi priručnik o savateu (prva pravila), u kojem prikazuje i 180 zahvata odnosno tehnika iz vještine la canne. Nešto kasnije poznati promicatelji vještine la canne bili su francuski majstori G.Parvigneron i J.Charlemon, koji je ujedno bio i promicatelj francuskog boksa. U Francuskoj, u periodu oko 1850. godine, stoji podatak da je bilo i do 250 učitelja vještine borbe štapom. Majstor savatea Joseph Charlemon svoje je znanje prenio na sina, kasnije poznatog majstora savatea, ali i vještine la canne, Charlesa Charlemona.

Svakako treba spomenuti i poznate majstore savatea ali i vještine la canne, koji se godine 1838. posebno ističu svojim znanjem, a to su majstori Owen Swift i Jack Adams. Također jedan od vodećih majstora toga vremena, kako iz savatea tako i u znanju vještine la canne, bio je Michel Casseux (1794.–1869.).

Majstori vještine savate, za vještinu la canne ponekad su koristili i naziv canne chausson.

Kasnijih godina, jedan od promicatelja vještine la canne bio je i Švicarac (rođen u Francuskoj) Pierre Vigny (1866. – 1917.),

koji je u Londonu od 1901. do 1904. godine podučavao bartitsu. Na žalost, Vigny je vještinu la canne prilično izmijenio i modificirao, tako da je u tehniku izvođenja pojedinih pokreta dodao i neke elemente iz engleske vještine quarterstaff, kao i neke zahvate iz tehnika vještine samoobrane bartitsu (Bartitsu – created E.W. Barton-Wright).

Proslijeđena pogreška

Majstor vještine savate, Charles Charlemont (1862. -1944.) jedan je od najzaslužnijih da je savate, a time i vještina la canne predstavljena 1924. godine na Olimpijskim igrama u Parizu. Godine 1920. engleski oficir Henry G. Lang podučava u Indiji, određene elemente borbe štapom la canne, ali nažalost i on s primjesom varijante vještine bartitsu. Godine 1940. izvjesni majstor Charles Yerkov počinje podučavati vještinu la canne u Americi. Treba spomenuti i poznatog majstora iz tog vremena Rogera La Fondu, koji je podučavao vještinu u Francuskoj. Nažalost, već u tom periodu oko 1924. pa do 1950. godine, vještina se polako počinje zapostavljati a malobrojni preostali majstori vještine u želji da spase vještinu i sačuvaju znanje borbe štapom, nehotice ili hotimično, miješaju različite tehnike iz vještine le batton i pripajaju ih tehnikama vještine la canne. Takva se vještina, a koja je već bila prilično zaboravljena i zapostavljena, polako ponovno obnavlja od godine 1950. do 1970. Borilačku vještinu la canne svijetu je ponovno na neki način otkrio 1975. majstor Maurice Sarry (1935. – 1994.). Nažalost i on je prihvatio pogrešku od prijašnjih majstora i ostavio je određenu tehniku iz vještina le batton i bartitsu (quarterstaff) pomiješanu s tehnikom iz vještine la canne (ta tehnika zasigurno nije posve autentična staroj vjestini la canne, a ta pogreška nikada nije u potpunosti ispravljena). Također, vjestini samoobrane (osnovna svrha), dao je novi sportski karakter.

Štap koji se koristi u vjestini la canne dugačak je od 85 cm do 105 cm (vrlo rijetko su neki majstori koristili štap dužine od 80 cm ili dužine od 110 cm). U pravilu najbolja dužina štapa je 95 cm. Težina štapa bila je od 150 do 300 grama, a ona je ovisila o materijalu od kojeg je bio izrađen. Štap je morao biti izrađen od kvalitetnog drveta, čvrstog i otpornog na udarce (od paljene bukovine, hrasta ili kestena). Često se drvo i posebno sušilo kako bi

dobilo dodatnu snagu i izdržljivost. Drška (rukohvat) je uglavnom bila u obliku kugle (barokni štap), koja je često bila od metala, srebra, slonovače ili nekog dragog kamena, te posebno i znalački obrađena i ukrašena. Drška je uglavnom bila pričvršćena mjedenim (ili od nikla) prstenom sastavljenim vijkom za drvo. Ponekad se drška (rukohvat) izrađivala i u drugim oblicima, kao u obliku patke (guske), u obliku sivojevernog čekića ili u obliku neke životinje (lav, pas, konj, zmija, orao i dr.) pa čak i u obliku đavola. Ljudska mašta u izradi štapa bila je i ostala zadivljujuća.

Štap koji se koristi u vjestini le batton dugačak je od 140 cm pa do čak 170 cm (vrlo rijetko je neki majstor koristio duži štap, a i tada ne duži od 180 cm). Težina štapa iznosila je najviše do 400 grama, a najčešće je težina bila između 300 i 350 grama. Štap je morao biti izrađen od kvalitetnog drveta, čvrstog i otpornog na udarce, ali i lagan. Uglavnom, gotovo sve tehnike borbe štapom le batton izvodile su se tako da se štap cijelo vrijeme držao s dvije ruke.

Tehnika borbe štapom la canne je jedinstvena u svijetu, a majstor vještine la canne mora dobro poznavati i tehniku mačevanja, pogotovo tehniku mačevanja discipline – foil

Sama tehnika je vrlo slična tehnici borbe štapom u Španjolskoj, Portugalu, Venezueli, ali i nekim afričkim zemljama (tehnikama borbe sa dužim štapom, u kojoj se štap drži s dvije ruke).

Neki autori članaka o vjestini la canne, kao i poneki majstori, tvrde da se osnovna tehnika borbe štapom la canne sastoji od svega šest tehnika koje se međusobno kombiniraju. Takva tvrdnja nije u potpunosti točna pa niti istinita (nedostaju neke stare tehnike mačevanja).

Tehnika borbe štapom la canne je jedinstvena u svijetu, a majstor vještine la canne mora dobro poznavati i tehniku mačevanja, pogotovo tehniku mačevanja discipline – foil. Također, određena tehnika la canne slična je tehnici mačevanja s mačem naziva rapier (dug i šiljasti mač), tehnika poznata kao rapier – sword style.

Majstor vještine la canne koristi se starijom tehnikom mačevanja, koja se više u današnjem modernom mačevanju uglav-

nom ne koristi. To ne znači da je takva tehnika pogrešna, loša ili beskorisna u samoobrani. Dapače, ima stoljetnu tradiciju i isprobana je u raznim situacijama. Vještine savate i la canne osmišljene su isključivo za samoobranu. Vještina la canne danas ima i svoj sportski karakter, pa se u mnogim zemljama organiziraju takmičenja u borbi štapom. Takmičar ima za cilj zadati dva udarca koja protivnik neće moći obraniti. Naziv za tu vještinu je canne de combat. Danas se u toj sportskoj vjestini izvođa prilično iskrivljena tehnika la canne.

Danas sportaši la canne uglavnom ne poznaju tehniku vještine savate. Interesantno je da trenutno ima poznavatelja borilačke vještine la canne više u drugim državama širom svijeta nego u samoj Francuskoj.

Nažalost tehnika koju izvode je vrlo diskutabilna, već od samog pozdrava protivniku, pa do zauzimanja početnog stava. I određena tehnika u borbi štapom kako u napadu tako i u obrani nije autentična vjestini la canne. Sami štapovi koji se danas koriste su vrlo različiti, neki su predugi, neki su u gornjem dijelu zaobljeni (takozvani pastirski ili kukasti štapovi), a neki štapovi uopće nemaju dršku (rukohvat) koja odgovara štapu za vještinu la canne.

Neki praktikanti izvode vještinu le batton uvjeravaju nas da je to ista vještina kao la canne. Neki čak izvode i vještinu le batton s dva štapa, a govore o vjestini la canne, što nema smisla.

Danas se jedni od najkvalitetnijih štapa u svijetu izrađuju u Njemačkoj, a jedno od najkvalitetnijih drva za izradu štapa je američki orah (paljeni orah, koji je posebno sušen). Štap izrađen od američkog oraha je otporniji na vibracije i mnogo je čvršći od ostalih.

Određeni majstori traže unikatne štapove, a neki imaju u unutrašnjosti štapa metalnu oštricu (mač). Bez obzira na mnoge različitosti u izvođenju tehnike u vjestini borbe štapom la canne, sama vještina je i danas za mnoge vježbače vrlo privlačna, a njihov broj se iz dana u dan povećava.

Među mnoštvom vježbača naći će se i oni koji će staru vještinu borbe štapom – la canne, ponovno otkriti široj javnosti (le secret „La Rose couvert“ – Maurice Sarry). Također, i samoj vjestini ponovno vratiti stari sjaj i ugled, a koji ona zaslužuje u svijetu borilačkih vještina.

I na kraju, umjesto završetka: EN GARDE – SALUT DES ARMES – BALESTRA – FLECHE – PASSATA – TOUCHE. ■